

בגד, בגידה ותחפושת

בגדי הכהונה

פרק שלם בספר שמות מוקדש לציווי על בגדי הכהונה, ובעיקר לבגדים המיוחדים לכהן הגדול (שמות כח, ב):

וְעָשִׂיתָ בְּגָדִי קֹדֶשׁ לְאַהֲרֹן אָחִיךָ לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת.

כפי שמסביר רמב"ן, בגדי הכהן הגדול דומים לבגדים שהיו לבושים בהם מלכים ושרים, והביטוי "לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת" מלמד שהכהן הגדול הלבוש בבגדים אלו נחשב כחתן וכמלך:

"לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת" - שיהיה נכבד ומפואר במלבושים נכבדים

ומפוארים, כמו שאמר הכתוב: "כְּחָתָן יִכָּהֵן פָּאֵר". כי אלה הבגדים -

לבושי מלכות הן, כדמותן ילבשו המלכים בזמן התורה.

בדרך הקבלה, הסוד והפנימיות מציע רמב"ן פירוש נוסף:

ועל דרך האמת - "לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת", יאמר שיעשו בגדי קֹדֶשׁ

לאהרן לשרת בהם לכבוד השם השוכן בתוכם ולתפארת עֶזֶם.

בפנימיות הדברים, הביטוי "לְכָבוֹד וּלְתִפְאָרֶת" מוסב על הקב"ה השוכן בקרב ישראל. אין באים לפני המלך בלבוש שאינו הולם, ומי שיוצא ובא לפני מלך מלכי המלכים - ראוי לו ללבוש בגדי פאר והדר. משום כבודו של ה' נדרשים הכהנים המשרתים לפניו ללבוש בגדי כבוד ותפארת.

מדוע מייחסת התורה משקל כה משמעותי לבגדים, שבסופו של דבר הם חיצוניים לאדם ולאישיותו? רבי אלימלך מליז'נסק כתב שהמילה "בְּגָד" היא משורש המילה "בגידה", שכן בגדו של האדם בוגד בפנימיותו. הבגד מכסה על מה שמתחתיו ומסתיר אותו, ובאותה עת הבגד גם מגלה פנים שאינם בהכרח משקפים את הלבוש בו.

בעולם שבו אמות המידה הן חיצוניות, הבגד הוא אכן השחקן הראשי. מי שלבוש בבגדי מלכות יכונה על ידי בני העולם "מלך", גם אם הוא בן עניים, ומי שלבושו הוא לבוש שק ייחשב כעני ואביון, גם אם מסתתרת בקרבו נשמה גדולה וחשובה. האם התורה נכנעת לעולם השקר, בהלבישה את הכהן הגדול בבגדים יפים? האין היא חוטאת בהחצנה, כאשר היא קובעת שכבודו של הכהן הגדול ותפארתו נשענים - באופן חלקי לפחות - על בגדי זהב המשובצים באבנים טובות ובמרגליות?

יוסף וכתנת הפסים

נוסף על פרשת בגדי הכהן הגדול, שתי פרשיות נוספות מקדישות נתח משמעותי לבגדים: פרשיות יוסף ומגילת אסתר.

ראשית דרכו של יוסף היא בכתנת הפסים שהכין לו יעקב אביו (בראשית לו, ג):

וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ וַעֲשֵׂה לוֹ כְּתֹנֶת פָּסִים.

כתנת הפסים היא ביטוי לאהבתו המיוחדת של יעקב ליוסף, והיא גם מציינת את יוסף כיורש וכראוי למלכות¹. הכתנת ממשיכה ללוות את סיפורו של יוסף לאחר שאחיו זרקוהו לבור (בראשית לו, כג-לב):

וַיְהִי כַּאֲשֶׁר בָּא יוֹסֵף אֶל אָחָיו, וַיַּפְשִׁיטוּ אֶת יוֹסֵף אֶת כְּתֹנֶתוֹ, אֶת כְּתֹנֶת הַפָּסִים אֲשֶׁר עָלָיו... וַיִּקְחוּ אֶת כְּתֹנֶת יוֹסֵף וַיִּשְׁחָטוּ שְׂעִיר עִזִּים וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכְּתֹנֶת בַּדָּם. וַיִּשְׁלְחוּ אֶת כְּתֹנֶת הַפָּסִים וַיָּבִיאוּ אֶל אֲבִיהֶם וַיֹּאמְרוּ - זֹאת מִצָּאֵנוּ, הֲכֵר נָא הַכְּתֹנֶת בְּנֶךָ הוּא אִם לֹא.

"הֲכֵר נָא הַכְּתֹנֶת בְּנֶךָ הוּא אִם לֹא", אומרים בני יעקב לאביהם. בכך הם מבקשים לשכנעו כי טורף טורף יוסף, אך גם לרמוז לו כי הכתנת היא הגורם לכעסם ולשנאתם.

יוסף נמכר לעבד בבית פוטיפר, מצא חן בעיני אדונו, ושוב נפגשים אנו עם הבגדים כשניסתה אשת פוטיפר לפתותו (בראשית לט, יב):

וַתִּתְּפָשֶׂהוּ בְּבִגְדוֹ לֵאמֹר - שְׁכַבָּה עִמִּי, וַיַּעֲזֹב בְּגָדוֹ בְּיָדָהּ וַיֵּנֶס וַיֵּצֵא הַחוּצָה.

יוסף הושלך שוב לבית הסוהר, ושוב עלה לגדולה

לאחר שהצליח לפתור את חלומות פרעה (בראשית מא, יד-מב):

וַיִּשְׁלַח פְּרַעֲהוּ וַיִּקְרָא אֶת יוֹסֵף וַיְרִיצֵהוּ מִן הַבּוֹר, וַיַּגְלֵחַ וַיַּחְלֵף שְׂמֹלֶתוֹ וַיָּבֵא אֶל פְּרַעֲהוּ...

וַיֹּאמֶר פְּרַעֲהוּ אֶל יוֹסֵף - רְאֵה נָתַתִּי אֹתְךָ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם. וַיֹּסֶר פְּרַעֲהוּ אֶת טַבַּעְתּוֹ מֵעַל יָדוֹ וַיִּתֵּן אֹתָהּ עַל יַד יוֹסֵף, וַיִּלְבֹּשׂ אוֹתוֹ בְּגָדֵי שֵׁשׁ וַיַּשֶּׂם רֶבֶד הַזָּהָב עַל צַוָּאָרוֹ.

1 על תמר בת דוד, שהייתה לבושה בכתנת פסים, נאמר: "וְעָלְיָהּ כְּתֹנֶת פָּסִים כִּי כֵן תִּלְבָּשֶׁן בְּנוֹת הַמֶּלֶךְ הַכְּתוּלֹת מְעִילִים" (שמ"ב יג, יח).

הווה אומר: פעמיים זכה יוסף למעמד רם ולבגדים נאים, ופעמיים הוסרו ממנו בגדיו והוא הושלך אל הבור. מפלתו של יוסף וגדולתו קשורות אפוא בבגדיו - מכתונת הפסים, דרך מדי האסיר ועד ללבוש המלכות.

מגילת הבגד

גולת הכותרת של עולם הלבושים והבגדים מצויה במגילת אסתר, שמראשיתה ועד סופה שזורה בהתייחסות יתרה ללבושים ולבגדים. כל סביבתו של המלך לבושה בבגדי פאר והדר, ועל רקע זה מציינת המגילה את התנהגותו של מרדכי לאחר שנודע לו על גזרות המן, המסיר את בגדיו ולבוש בגדי שק ואפר (אסתר ד, ב):

וַיָּבֹא עַד לַפְּנֵי שַׁעַר הַמֶּלֶךְ כִּי אֵין לְבֹא אֶל שַׁעַר הַמֶּלֶךְ בְּלִבוֹשׁ שָׂק.
מרדכי יושב בדרך כלל בשער המלך, ולבוש כדרך שגרה בלבוש נאה ומכובד. גזירת המן מביאה אותו לפשוט את בגדיו הנאים וללבוש שק, ואפילו אסתר מתחלחלת לשמוע על כך (אסתר ד, ד):

וַתְּבֹאנָה נְעֻרוֹת אֶסְתֵּר וְסָרִיסֶיהָ וַיִּגִּדּוּ לָהּ, וַתִּתְחַלַּח הַמֶּלֶכָּה מֵאֵד, וַתִּשְׁלַח בְּגָדִים לְהַלְבִּישׁ אֶת מָרְדֳּכָי וּלְהַסִּיר שָׂקוֹ מֵעָלָיו - וְלֹא קָבַל.
אל מול לבוש השק של מרדכי, אסתר הנדרשת לבוא אל המלך לובשת דווקא בגדי מלכות: "וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁלִישִׁי וַתִּלְבָּשׁ אֶסְתֵּר מְלָכוּת" (אסתר ה, א). וכאשר מתהפך הגלגל ומרדכי עולה על הסוס, אף הוא מולבש בבגדי מלכות (אסתר ו, יא; ח, טו):

וַיִּסַּח הָמֶן אֶת הַלְבוֹשׁ וְאֶת הַסּוֹס וַיִּלְבֹּשׁ אֶת מָרְדֳּכָי, וַיִּרְכִּיבֵהוּ בְּרֻחוֹב הָעִיר וַיִּקְרָא לַפָּנָיו - כָּכָה יַעֲשֶׂה לְאִישׁ אֲשֶׁר הַמֶּלֶךְ חָפֵץ בִּיקְרוֹ... וּמָרְדֳּכָי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בְּלִבוֹשׁ מְלָכוּת תְּכֵלֶת וְחֹזֶר וְעֹטְרָת זָהָב גְּדוּלָּה וְתִכְרִיךְ בּוֹץ וְאַרְגָּמָן...

לבוש המלכות הוא נחלת האיש אשר המלך חפץ ביקרו. הבגד הוא הדרך שבה מבטאת המגילה כבוד והערכה, ועל כן אף לבושו של מרדכי מתואר בפירוט רב. בעקבותיו, אף אנו - בחגיגת ימי הפורים - מתרכזים בלבושים ובתלבושות: את הבגדים השגרתיים אנו מחליפים בתחפושות, ממש כשם שדמויות המגילה מחליפות שוב ושוב את לבושן.

שני תפקידים

שני תפקידים יש לבגד: האחד - להסתיר, והשני - לחשוף. תפקידו הראשון של הבגד הוא להסתיר, לכסות ולהעלים מן העין. אדם וחווה בגן עדן חשו פרוצים, חשופים וגלויים יתר על המידה לאחר שאכלו מעץ הדעת, ועל כן הלביש אותם ה' בכתנות עור שנועדו לכסות את ערוותם (בראשית ג, כא). תפקידו הראשון של הבגד הוא לשמר את הצניעות ואת האינטימיות, ולמנוע את הפיכתו של המוצנע לפומבי.

מצד שני, ההתלבשות בבגדים מבטאת גם את התנועה ההפוכה. הבגד מראה, מגלה וחושף. בגדי המלכות שבמגילת אסתר נועדו לבטא גדולה, כשם שהשק

והאפר מבטאים אבל וצער. במובן זה, הבגדים

עלולים להטעות: הלא גם הסוסים בשושן הבירה

היו חבושים בכתר מלכות², למרות שמרחק

רב קיים בין סוס אציל לבין מלך אמיתי. בגדי

המלכות אינם ערובה להצלחה, שהרי מי שלבש

היום בבגדי מלכות עלול למצוא עצמו למחרת תלוי על עץ. תפקידם השני של

הבגדים הוא אפוא לפרסם, להציג ולהחצין, גם כאשר אין לתדמית זו בסיס פנימי אמיתי.

האם הבגד נועד אפוא להסתיר או לגלות? האם תפקידו להצניע או להחצין?

בגידתם של הבגדים

על משמעותו של הבגד עמד רבי נתן מנמירוב, תלמידו של רבי נחמן מברסלב

(ליקוטי הלכות, הל' ערלה ה, ח):

כי כל המניעות מעבודת ה' יתברך נמשכין מהבגדים הצואים...

שהבגדים הצואים שנמשכו על ידי עוונותיו, שמהם כל המניעות

והמסכים וכו', הם מפסיקים כמו נהר בינו לבין הקדושה שהיא

בחינת ארץ ישראל... ועיקר התגברות של הבגדים הצואים למונעו

מדרך החיים האמיתי הוא על ידי גאות וכבוד המדומה של עולם

הזה.

כי בוודאי מי שירגיש שפלותו באמת, וישים אל לבו איך הוא מלוכלך

בעוונותיו ותאוותיו ופגמיו הרבים, בוודאי ילך על ידיו ועל רגליו

2 כפי שדייק ה"אבן עזרא" מדברי המן הרשע: "וַיָּבִיאוּ לְבוּשׁ מַלְכוּת אֲשֶׁר לְבַשׁ בּוֹ הַמֶּלֶךְ, וְסוּס אֲשֶׁר רָכַב עָלָיו הַמֶּלֶךְ וְאֲשֶׁר נָתַן קֶתֶר מַלְכוּת בְּרָאשׁוֹ" (אסתר ו, ח).

ויבקש בכל כוחו את רופא האמת שיוכל לרפא תחלואי נפשו, כי מי יוכל לסבול להיות מלוכש בבגדים צואים ומטונפים. אך הבגדים צואים בעצמן מבלבלין את דעתו ומעקמין את לבבו, עד שעושה עצמו כלא יודע את טינוף מעשיו. וחפץ עדיין בכבוד של העולם הזה, ונופל בגאוות וגסות הרוח. ועל ידי זה אינו יכול להתקרב אל האמת, שלא ילעיגו עליו בני אדם, ויהיה נחשב בעיניהם כשוטה וכמשוגע.

לעיל כתבנו שבגדיו של אדם עלולים להטעות את האנשים המתבוננים בו. רבי נתן מלמדנו שהבגדים עלולים להטעות אפילו את האדם עצמו. הבגדים הצואים מייצגים לדברי רבי נתן את הגאווה ואת הכבוד המדומה של העולם הזה. בן רגע עלול הגולם לקום על יוצרו, והבגד יהפוך להיות חזות הכול. הבגדים הצואים, מדייק רבי נתן, אינם בגדים מלוכלכים, בלויים ומרופטים. הבגדים הצואים הם בגדים של כבוד ותפארת, שמאחוריהם ניצב אדם מטונף ומלוכלך בעוונותיו. כה יפים הם בגדיו, עד שהוא עצמו אינו שם לב לטינופת שמצויה בתוכם. העולם איננו רואה את הטינוף הפנימי, כי אם את ההדר והכבוד החיצוניים, והוא מתרשם ומתפעל, ובעקבותיו גם דעתו של האדם עצמו מוסחת מן המבט אל הפנים, אל העמוק ואל הדורש תיקון. הכבוד והתפארת יכולים בן רגע להפוך לרדיפה חיצונית אחר הכבוד ולהתפארות - היא מידת הגאווה. רדיפה זו, שהעולם החיצוני שקוע בה, מסיחה את הדעת מן האמת הפנימית. הסחת הדעת זו מונעת מהאדם לחולל תיקון גם לאחר שהוא כבר מודע לה, שכן ההחצנה אינה עולה בקנה אחד עם תהליכים פנימיים עמוקים ויסודיים. האדם אינו רוצה להיחשב כמשוגע בעולם הבגדים והלבושים, וכל שנוטר לו הוא להתמכר לכבוד ולגאווה המדומים שהוא זוכה להם מכוח בגדיו. זו בגידתם של הבגדים וזהו השקר הרובץ לפתחם³.

"להפשיט בגדי גאוותו"

כיצד עוברים את המסע מן השקר של הבגדים, מן היקר והתפארת המעוותים של אחשוורוש, אל הכבוד והתפארת של הכהן הגדול? כיצד עברו יוסף הצדיק, מרדכי ואסתר אותו המסע, עד שהגיעו אל המקום המזוכך של לבישת הבגד? בכך עוסק רבי נתן בהמשך דבריו (שם, י):

3 אולי בכך חטאה גם אסתר, שהתחלחלה כשמרדכי הסיר את בגדי המלכות בעודו יושב בשער המלך; ואולי בכך חטא גם יוסף, שהתמכר לכתונת הפסים המולידה חלומות של גדלות ומתוך כך החל לסלסל בשערו (תנחומא וישב ח, ח).

ועל כן עיקר התיקון היה על ידי מרדכי, שקרע את בגדיו ולבש שק ואפר, כי ידע שעיקר הפגם בענין הבגדים כנ"ל. "וַיֵּצֵא בְּתוֹךְ הָעִיר וַיִּזְעַק זַעֲקָה גְדֹלָה וּמָרָה" - כי אין תקנה נגד ריבוי המניעות הבאים מבגדים הצואים, כי אם להשפיל עצמו עד עפר ולהפשיט בגדי גאוותו ולזעוק מאוד מאוד לה' יתברך זעקה גדולה ומרה כמו מרדכי, עד ישקיף וירא ה' משמים כמו שזכה מרדכי אחר כך על ידי תוקף הנס של פורים, שנתהפך הכול לטובה, כמו שכתוב: "וּמָרְדֳּכִי יָצָא מִלִּפְנֵי הַמֶּלֶךְ בִּלְבוּשׁ מַלְכוּת תְּכֵלֶת" - בחינת תיקון הלבושים והבגדים, בחינת תכלת שבציצית, שהם עיקר תיקון הבגדים.

רבי נתן מסביר שהדרך היחידה להינצל מפגם הבגדים הצואים היא בניפוח הקונספציה המניעה את עולם הבגדים: "להשפיל עצמו עד עפר ולהפשיט בגדי גאוותו".

כפי שנראה מהמגילה, אדם שהסיר את בגדיו הנאים והסתובב ברחובות שושן הבירה - ובעיקר סמוך לשער המלך - בבגדי סחבות, עלול היה לאבד את מעמדו ואת כל יקר תפארת גדולתו. ייתכן שהייתה בכך גם סכנה, שהרי אם אדם המתהלך בעיר בבגדי המלך הוא מי שהמלך חפץ ביקרו, אזי אדם המתהלך בעיר בבגדי שק ואפר הוא לכאורה מי שהמלך שאינו חפץ בו, והרי הוא הפקר לכל בעל כוח ושררה לעשות בו כטוב בעיניו.

מרדכי היהודי מוכן לכך. הוא מסיר את בגדיו ומוותר על הכבוד והיקר הנובעים מהם. הוא מחליט להפסיק לשתף פעולה עם המשחק השקרי של בגדי המלכות. למרבה ההפתעה מתברר, שמשעה שמרדכי ויתר על עולם השקר של הבגדים, הוא זכה בהם מחדש ממקום אחר, טהור ומבורר⁴. כשמרדכי יוצא מלפני המלך הוא לבוש בבגדי מלכות, תכלת וחור. לכאורה, בגדים אלו זהים לבגדים שלבש כשישב בשער המלך בתחילת המגילה. אולם למעשה, בין שני המופעים של בגדי המלכות, לבש מרדכי גם בגדי שק. לאחר הוויתור הפנימי על עולם הבגדים, המתבטא בלבישת בגדי השק, השתחרר מרדכי מכבלי הבגידה שבבגד ויצא לחירות מן

4 רבי נתן מסביר שכשם שסכנת הגאווה מתבטאת בבגדים, כך התיקון לסכנה זו נעשה בציצית הנתונה בבגד. פתיל התכלת, המסמל כבוד והדר, מזכיר לנו - מחמת המצווה שבו - את כל מצוות ה', ומונע מאתנו לתור אחר עינינו בעולם של בגדים ושל בגידה.

השעבוד לתדמית שבבגדים. ומשעה שנהיה מרדכי בן חורין, הוא יכול ללבוש אף בגדי זהב בקדושה ובטהרה⁵.

בגדי לבן ובגדי זהב

בהמשך דברי רבי נתן הוא מתייחס לכהן הגדול, שדווקא ביום הכיפורים - כשהיה נכנס לקודש הקדשים - לא היה לובש את בגדיו המפוארים הרגילים, אלא בגדי לבן פשוטים (שם, יד):

ועל כן לא היה הכהן הגדול נכנס לפני ולפנים בהשמונה בגדים שיש בהם זהב ואבנים טובות, רק בארבעה בגדי לבן. להורות, שאף על פי שהכהן הגדול היה לובש אלו הבגדים יקרים בקדושה גדולה, לתקן פגם תאוות וחמדת העשירות שתלויים בבגדים יקרים... אך אף על פי כן - ביום הכיפורים היה אסור להיכנס בבגדים אלו לפני ולפנים, כי אין קטגור נעשה סנגור...

וזה רמז שאפילו הצדיקים הגדולים, שיכולים לעבוד ה' יתברך על ידי זהב ואבנים טובות וכו', אף על פי כן יש גבוה מעל גבוה ששם אסור להיכנס בזה, כי אם בבחינת בגדים לבנים ממש.

הכהן הגדול, כיוסף וכמרדכי, יודע את סוד הבגדים. בשונה מאותו מלך תאוותן, הכבוד והתפארת של הכהן הגדול מזוככים ומתוקנים, ואף משפיעים על העולם כולו. הכהן הגדול אינו שוכח מניין הוא בא ולאן הוא הולך. הוא זוכר לפני מי הוא עומד, והכבוד והתפארת המוקרנים מבגדיו הם לבוש חיצוני של תחושות היראה והענווה שבו.

ולמרות זאת, ביום הכיפורים אין הכהן הגדול נכנס לקודש הקדשים עם בגדי הזהב.

ברגע השיא, בשעה שכל עיני ישראל נשואות אליו,

פושט הכהן הגדול את בגדי הזהב ולובש בגדי לבן פשוטים. בניגוד לבגדי הזהב, שהם בגדים קדושים, בגדי הלבן מבטאים ויתור על הבגדים. יש נקודה פנימית ועמוקה, שכאשר האדם ניגש אליה, הוא מוותר על עולם הבגדים לחלוטין. הוא אינו פועל לקדשו, אלא מותירו מאחוריו.

ביום הכיפורים הכהן הגדול פושט את בגדי הזהב ולובש בגדי לבן פשוטים, ובכך מוותר על עולם הבגדים לחלוטין

⁵ בכך דומה מרדכי ליוסף, שאף הוא חזר ללבוש בגדי מלכות לאחר שכתונת הפסים הופשטה ממנו. כשיוסף שהה בבית הסוהר, הוא הבין שבגדי המלכות הם רק תחפושת שיכולה להיות מוסרת ממנו כהרף עין, וכשניתן לו שוב ללבוש שש, הוא כבר נמנע מליפול לעולם הבגידה של הבגדים.

בשלושה רגעים משמעותיים פוגש האדם את בגדי הלבן: בבגדי יום הכיפורים, בשמלת הכלה של יום החתונה ובתכריכים של יום המוות. אלו הם שלושת הרגעים שבהם אנו מבקשים לסלק את המציאות החיצונית, הארעית והחולפת ולהיפגש עם הנצח.

ביום הכיפורים אנו ניצבים לפני ה', הבוחן כליות ולב, במערומינו. חשובים ופחותים, עשירים ועניים - כולם עוברים לפניו כבני מרון ועומדים לפניו במשפט. בעת המשפט מוסרות המחיצות, ניטל כל מה שעלול לשקר, להחצין ולהסיח את הדעת מן הפנים ומן האמת, והאדם עומד לפני בוראו בבגדי לבן חלקים⁶.

ביום החתונה לובשת הכלה שמלה לבנה, כאומרת לבחיר לבה: אל תבט אל בגדיי החיצוניים, כי הם אינם העיקר. הבט בפנימיותי ולא בלבושי. שמלת הכלה אינה מיוחדת בהדרה או בדוגמתה, אלא בפשטותה. היא נועדה למנוע את הסחת הדעת מן האמת, מן הכלה כמות שהיא. ואף החתן נוהג לעיתים ללבוש בגדי לבן, ולהציג עצמו בפני כלתו

במערומי פנימיותו. חיבור הנשמות שבין החתן לכלה הוא חיבור עליון, המבוסס על ברית פנימית של שתי הנשמות, וההתרכזות בו דורשת את הסרת הבגדים העלולים לבגוד.

אף ביום המוות מוסרות המחיצות החיצוניות. כולם שווים בפני המוות, והעשיר והחכם אינם נושאים עמם לקברם את כספם ואת תבונתם. המוות משחרר מכבלי העולם, מן הנורמות השקריות ומן ההחצנה הארעית, והפגישה עם המוות היא הזדמנות נדירה להתבונן על המציאות הפנימית. בגדי הלבן של המת ממקדים את תשומת הלב בפנים, ולא בחיצוניות.

התחפוש של פורים

גם בפורים אנו מסירים את בגדינו השגרתיים. אולם בניגוד ליום הכיפורים, שבו אנו לובשים בגדי לבן, בפורים אנו מתחפשים. ושני פנים לתחפושת זו. מבחינה אחת, התחפושת מקצינה עד לגיחון את בגידתם של הבגדים. ילד הלוּבש מדי שוטר אינו מאמין באמת שהמתבוננים בו יחשבו ששוטר הוא, וילדה הלוּבושה

6 ראוי לשים לב להבדל שבין הכהן הגדול, הבא לפני מלך מלכי המלכים בבגדי לבן, לבין אסתר המלכה, שנכנסה לפני המלך אחשוורוש בבגדי מלכות. בעולם הטומאה, ככל שנמצא אדם במקום מכובד יותר, כך הוא נדרש לבגדים מכובדים יותר. השפעתם של הבגדים מגיעה לשיא במקום הפנימי וה"מקודש" ביותר, ודווקא שם כבול האדם כמעט לחלוטין בכבלי הבגד. בעולם הקדושה, דווקא הכניסה לפני ולפנים נעשית בבגדי לבן, שכן זהו המקום הכן והאמיתי ביותר.

כמלכת הפיות אינה סבורה שמישהו יטעה ויחשבה לפניה. בעל כרחם, המתבוננים נאלצים אפוא להתעלם מהבגדים החיצוניים ולהקשיב לקול הפנימי המסתתר מאחוריהם. במובן זה, דווקא בפער העצום שבין האדם לבין התחפושת שהוא עוטה על עצמו, מתבטא מסר דומה לזה של בגדי הלבן של יום הכיפורים. מבחינה שנייה, התחפושת אכן מבטאת את פנימיותו של האדם. מתחפושנו של אדם יכול אתה ללמוד על רצונותיו, על שאיפותיו ועל האנשים שאותם הוא מעריך. בכל ימות השנה, הבגדים עוטים את אמונותיו הכמוסות של האדם ומכסים אותו. ביום הפורים, נערה המחופשת לשחקן כדורגל ונער המחופש לרבנית או למדענית - מעידים שניהם, כל אחד בדרכו, על הדמות שאֵתה הם מבקשים להזדהות. במובן זה, התחפושת של פורים מבטאת את פנימיותו של האדם בצורה מוחשית יותר מבגדי הלבן של יום הכיפורים. היא אינה כופה על המתבונן התעלמות מהבגדים החיצוניים והתמקדות בפנימיות, אלא להיפך: מנטרלת את הציפייה להתאמה בין בגדיו של האדם לבין מעמדו החברתי, ומעניקה הזדמנות חד-פעמית להכיר את פנימיותו של האדם, את שאיפותיו ואת אמונותיו באמצעות הבגדים שהוא לובש. יום הכיפורים הוא יום של כנות, שבו ניצבים אנו לפני ה' במערומנו. יום הפורים הוא יום של "וְנִהְיֶה כְּהוֹמָהּ", שבו אנו בוחרים באיזו תחפושת להתחפש. המרחק ביניהם נראה גדול, אבל באמת - כפי שכתב הרב שניאור זלמן מלאדי, מייסד חסידות חב"ד - "פורים ויום הכיפורים הוא בחינה אחת; יום כיפורים פירושו כמו פורים" (תורה אור, אסתר, צה ע"ד). בתחפושות הפורים, כמו בבגדי הלבן של יום הכיפורים, משתחררים אנו מכבלי הבגדים הצואים ומעפילים ליום אחד בלבד לעולם שכולו אמת.

